Ч. 113 (10.790). Львів, вівторок 25. травня 1926. Poostowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

У СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перед виборами президента.

Речинець і місце Національного Зібрання. — Його безпека. — Висунення кандидатури Пілсудського. — Инші кандидати. — Найповажніший кандидат. — Монархістична правиця і Пілсудський. — Приказ до армії. — Арештовані ґенерали. — Наплив чужинних кореспондентів.

Варшава 23. травня 1926.

Сумніви, які досі пробивалися з польської преси щодо відбуття Національного Зібрання взагалі, а речинця і місця його скликання зокрема — з нинішнім днем розвіялися.

Виконуючий тимчасово обовязки президента держави марш. Ратай заявив представникам преси, що рішився скликати Національне Зібрання на понеділок 31. травня до Варшави. Відбуття Національного Зібрання в столиці має бути для закордону і для краю наглядним доказом повороту до нормальних відносин. Марш. Ратай рішився відбути Національне Зібрання в столиці, одержавши від уряду, а головно від міністрів справ військових і внутрішніх певні гарантії руху, що запевнюють свободу Нац. Зібранню. Одначе колиб в останній хвилі виявилося, що над Нац. Зібранням ваготить якийнебудь примус, то тоді наступилоб відложення Нац. Зібрання і визначення иншого місця. Невиключене, що зложення присяги елєктом відбудеться в иншій місцевости, нпр. в Кракові або в Познані, щоби тим чином зазначити єдність і суцільність польської держави.

„Польска Збройна" подає з вірогідного джерела, що марш. Пілсудський, піддаючись загальному натискові, згодився на висунення своєї кандидатури на президента держави. Є він — як відомо — кандидатом лівиці, одначе сподіються, що на нього віддасть свої голоси більшість центра і деякі члени правиці. Кандидатами правиці називають б. през. Войцєховського і марш. сенату Тромпчинського. Крім того говориться ще про багато инших кандидатів, як б. галицького намісника М. Бобжинського, б. премієра (з часів Реґенц. Ради) Я. Кухаржевського, поморського воєводу Ст. Ваховяка, віцепрез. „Пяста" Я. Дембського (який стрінув воскресення Польщі висадженням при допомозі динаміту церкви св. Кирила й Методія в Холмі), б. мін. внутр. справ В. Рачкевича, б. прем. А. Скшинського і відомого музика І. Падеревського (кандидат еміґрації).

Та серіозним кандидатом в створених умовинах є тільки марш. Пілсудський, за яким заявляється не тільки лівиця, але й монархістично-виленська правиця. Орган виленських монархістів „Слово" розписав анкету на тему перевороту і його наслідків. Визначні представники „кресової" аристократії, даючи оцінку подій на сторінках „Слова", однозгідно висловлюють погляд, що марш. Пілсудський повинен був проголосити себе диктатором. Колиж цього не зробив, то безумовно треба його вибрати президентом держави. Велике враження в правих колах викликали відвідини марш. Пілсудського членом ЗЛН. кн. Четвертинським. Також в центровій пресі, яка досі займала критично - вижидаюче становище до вчинків і особи марш. Пілсудського, починають зявлятися голоси в тому напрямі, що прізвище Пілсудського — яко кандидата на президента — диктують „льоґіка фактів і політична тверезість".

Марш. Пілсудський, рахуючись зі світоглядово психічними розбіжностями в армії, яко міністер військових справ, видав приказ до війська, в якому — вказуючи на події з половини ц. м. — закликає вояків забути бої і пролив крови. Бо

„одна кров напоїла землю, землю одним і другим однаково дорогу, обома сторонами однаково люблену. Нехай та горяча кров, найцінніша в Польщі кров жовніра, під нашими стопами буде новим посівом братерства".

А щоби приблизити те братерство, марш. Пілсудський на право і ліво прощає великодушно своїм противникам. Не може чи не хоче тільки простити трьом ґенералам: Розвадовському, Загурському і Язьвінському, яких військова прокуратура потягнула до судово-карної відповідальности. І так ґен. Розвадовського потягають до відповідальности за надужиття, довершені через підтримку фабрики крісів „Arma", та за обманства при заключуванні умов з бельґійською деревною спілкою „Orien"; ґен. Загуський стоїть під важким замітом надужить при доставі матеріялів до літаків, а ґен. Язьвінського обвинувачують за надужиття у робітні військових мап. Всіх трьох ґенералів арештовано і віддано до диспозиції слідчого судді.

До Варшави напливають закордонні кореспонденти, для яких варшавські події творять невичерпаний матеріял до численних кореспонденцій та до освітлення життябуття мексиканізованої Польщі.

Гірничий страйк в Анґлії.

Льондон, 23. травня 1926.

Власники копалень заявили премієрові, що не можуть прийняти умовин уряду. Є лише один спосіб, щоби вугляний промисл не працював зі шкодою для себе: введення 8-годинного дня праці і зниження заробітньої платні на 10 процент.

Так гірничий страйк, що тривав дальше від кількох тижнів, може протягнутися на необмежений час, тимбільше, що робітники висунули домагання: Ніякого змршення платні і ніякого збільшення праці. З причини страйку і зменшення засобів угля, залізн. товариства скасували багато поїздів. В гірничих округах, головно Йоркширі і Давнкастрі, велика нужда, навіть голод. Каси профсоюзів вичерпані. Філянтропійні товариства дають безплатні обіди для жінок і дітей. Тепер 25 кільогр. угля коштує 15 пенсів.

Відозва Абд-ель-Кріма.

„Шікаґо Трібюн" повідомляє з Танжеру, що Абд-ель-Крім видав проклямацію до всіх начальників племен. Каже що сили Ріфенців вичерпались, оставляє ім добровільний вибір: піддатися Французам і Еспанцям, або боротися на його боці до останнього вояка.

Військова революція в Бразилії.

В Бразилії зревольтовані відділи війська, 10.000 людей, зайняли поїзд, що віз амуніцію для військ уряду.

В ері „права і чесноти".

Розвязання „Повітової Січи" у Львові.

Здавалося, що після соромної капітуляції польської реакції, після зведення побідної боротьби проти „несправедливости і нечесности" не будуть щоденним явищем факти безосновних і злобних репресій у відношенні до Українців. Тимчасом вже після інсталяції нового уряду ті репресії далі приноровлюються з якоюсь дивною насолодою. Як нас інформують, на днях Дирекція львівської поліції розвязала останню повітову „Січ" в Галичині, а саме „Пов. Січ" у Львові. Є це перший подарунок для українського народу з боку нового уряду, який вступив в еру „права і чесности".

За і проти Пілсудського.

Польські демонстрації у Львові.

Львів, 24. травня 1926.

Вчора перед полуднем відбулись у Львові одночасно два віча: брилівці і соціялісти радили на Ринку, а людовці і фашистівські студенти під університетом. Віче брилівців було доволі численне (кілька тисяч душ), на вічу прихильників Вітоса було кількасот людей. До зібраних на Ринку промовляли посли Бриль і Войтович, а також відомий брилівський аґітатор Лотиш з Яричева по українськи. Під університетом промовляв пос. „Пяста" Саранецький. Після обох віч уформувався похід що прямував під памятник Міцкевича, де прийшло між обома таборами до бійок. Маніфестанти обкидалися камінням і обкладали себе взаїмно палицями. Велика паніка настала була серед зібраних після кількох стрілів з револьверу, відданих академиком Ясеньським, якого за те змасакровано і перевезено просто до шпиталю. Було ще більше ранених і потурбованих. Кінець тим сутичкам поклала щойно піша й кінна поліція, розпорошивши маніфестантів у різні сторони міста. При тій нагоді арештовано кільканацять осіб.

Сумні вісти.

Новий Санч, 23. жовтня 1926.

Сьогодня одержали ми ось таку коротку звістку:

В суботу рано (7·45) помер в Новому Санчі відомий і жертвенний народній діяч на Лемківщині, б. парляментарний посол радник Василь Яворський. Похорони в понеділок рано.

Станиславів, 23. травня 1926.

Зі Станиславова доносять нам сумну вість про смерть визначного українського діяча дир. **Михайла Губчака**. Покійний поклав великі заслуги в багатьох ділянках народнього життя. Вистане згадати, що був редактором „Свободи", директором Народнього театру „Української Бесіди", сподвижником відродженського руху на Прикарпатській Руси, діяльним членом української національно-демократичної організації, членом майже всіх краєвих і місцевих (станиславівських) товариств та установ. Помер в неділю 23. ц. м. Похорони відбудуться в Станиславові у вівторок (25. ц. м.) попол.

Біржа.

Американський долляр 11·50 — 11·55, канадійський доляр 11·40—11·45.

Капітуляція правиці?

Львів, 24. травня 1926.

Нагальні події, що потрясли Польщею в половині цього місяця, звільна починають линяти під оглядом різкої яркости своїх красок. Чим більше віддалюємося від переворотових днів, тим слабше на зверх проявляється реакції проти їх дій. Весняні води, що виступили були зі своїх берегів, здебільшого вертають у первісне корито, грізні буруни втишуються, наступає внутрішнє замирення, яко передумова відомої польської „Ідилії".

Найбільший опір, матеріяльний, а ще більше моральний проявляє Познанщина. Одначе пацифікаційні заходи і там виказують поєднуючі інтенції. Правий табор, програвши у збройній сутичці, під вагою дальших можливостей здає позиції й на точці своїх инших вимог (осідок Нац. Зібрання, частинна чистка центр. урядів то-що). Здецидовані й послідовні монархісти, яких орган (виленське „Слово") ще недавно взивав Пілсудського, щоби проголосив свою диктатуру, щоби став польським Бонапартим, сьогодня вже спустили на одну ноту і домагаються тільки його вибору на президента та апелюють до всієї правиці, щоби віддала свої голоси на „ребелянта". Не зважаючи на пролиту кров і на сотні трупів, монархісти заявляються за Пілсудським,

„за сильну владу, за сильну, життєдатну владу, ми готові заплатити десятками тисяч трупів, якщо Польща потребуватиме такої дані, але Ти, Пане Маршале, дай нам сильну владу!"

В Познанщині, як вже було згадано, наступає значне розпруження. Преса правого табору, а особливо ендецька, яка кидала громи на голову анархічного „ребелянта", сьогодня вже тільки жалкує, що Пілсудський не зробив того, що роблять всі побідні узурпатори, що він не проголосив своєї диктатури і не взяв на себе повної відповідальности за долю Польщі.

На основі дотеперішнього розвитку подій можна говорити про значне розпруження на правиці (і — розуміється — на лівиці), можна твердити про повну капітуляцію правого табору. На це вказує між иншим та обставина, що видвигана поміркованою лівицею кандидатура марш. Пілсудського на президента держави вже не викликує у правиці такого скаженого опору, як це було спершу.

Повне розпруження, а одначе... на дні душі у правого табору лишився гіркий осад невдоволення, образи, досади, ненависти до „ризиканта" й „ребелянта". Цей осад не скоро розложиться і розпливеться. Що більше! — він може петрифікуватися у камінні звали, у бастіони позірно капітулюючої реакції, хіба що новий президент (і новий уряд) всеціло стане на плятформі правиці.

І ще одна цікава увага: В ході і після тривожних днів „ребелії", коли на поверхню польського життя вийшло невмирущо-шляхетське: „liberum veto" і „liberum conspiro", Познанщина найпевніший, чоловий з-зиль реакції, відповіла тим самим: протестом і конспірацією. Але там впало ще одно слово, ще одно домагання повної автономії для Познанщини і Поморя. Досі

Вербиці (Сокальщина) розумів свою волю по-свому: підозріваючи трьох селян, братів Лисих, у крадіжі коней, заарештував їх і почав над ними знущатись: одного бив палкою, другому ломив пальці, третього закував у ланцюг і тягнув по землі. За це судив його сенат III-го окружного карного суду у Львові і засудив на два тижні вязниці.

— **Іспит зрілости** в українській академічній гімназії у Львові (головне заведення) тривав від 12-го до 20 н. м. під проводом дир. І. Кокорудза. Покищо здавав клясичний відділ (А). На 50 учеників шістьох впало при іспиті, 2 не допустили, 1 відступив, а склало іспит 41 учеників, а саме: Андрушко Микола, Білик Антін, Білик Микола, Білинський Осип, Білинський Петро, Божейко Роман, Боярський Мирослав, Вербицький Степан, Вонсуль Микола, Гумовський Яків, Галібей Петро, Голіян Володимир, Гумецький Володим., Дмишко Михайло, Добрянський Мих., Дрогомирецький Андрій, Дуткевич Казимир, Дзедзик Андрій, Жевко Микола, Заловецький Роман, Зелений Петро, Зелений Ростислав, Климко Ярослав, Ководинський, Костецький Данило, Крижанівський Олекса, Кульчицький Ярослав, Купчинський, Лунь Франц, Макарушка Ярослав, Маковей Омелян, Максимович Володим., Мостюк Яків, Огоновський Олексан., Оленський Іван, Паславський Іван, Пашкевич Олександер, Площанський Остап, Слоневський Витовт, Тарантюк, Трач Андрій.

— **Нова українська газета.** В Ужгороді на Закарпатській Україні вийшло під датою 1. травня н. р. перше число офіціяльного органу „Союзу українських купців" у Львові п. н.: „Український купець, імпортер, експортер". Нова ґазета, що буде виходити що місяця, має обслугувати фахові інтереси українського купецтва на всіх західньо-українських землях під Польщею, Румунією та Чехословаччиною. Видавцем ґазети є п. Іван Вислоцький. В програмовій статті сказано, що ґазета призначена для українського купецтва, але крім того буде вона появлятися і по чеськи для інформацій чеського купецтва. В стадії орґанізації находиться, як заповідає редакція, ще дві ґазети: „Український Промисловець" і „Український Ремісник". Видавництво і редакція „Українського Купця" є в Ужгороді тимчасово. Вона має перенестися до Львова. Інформаційний і анонсовий відділи поставлені дуже широко.

— **Оригінальні пашпорти.** Війна змінила міліонам людей їх давну національну приналежність, а сотки тисяч еміґрантів з ріжних територій вкинула в стан „безпідданства" „ніденеприналежних". При Лізі Націй істнує спеціяльний комітет, що у ріжних випадках видавав міжнародні пашпорти людям, які втративши одно підданство, не придбали иншого. Тепер повстали під покровою Ліґи Націй і міжнародного бюра праці посвідки тотожности особи звані „пашпортом Нансена" (відомого мандрівника і вченого), призначені для російських і вірменських утікачів. Більш як міліон таких пашпортів видадуть еміґрантам.

— **Герої обжирства.** Характеристична прикмета сучасної доби та, що стільки людей показує своє мистецтво в голодуванні. Війна мусіла підготовити неодного в цьому напрямку. Саме тоді, коли у Відні вже 46 день голодує студент з Грацу, преса пригадує, що були недужі, які голодували довше, але здається не було таких, що були би в силі зїсти те, що зїли славні Біжон і Тараре. Біжон не був смакуном і не силував себе до обжирства. Він був вічно голодний і погорджував людською стравою. Коли в паризькім звіринці здох лев, він зїв його цілого на протязі одної ночі, сирого, так, якби лев зїв його. Вдруге паризькі вчені придивлялись його нелюдському апетитові, коли він випрізав живіт у слона здохлого у звіринці і їв його невпинно на протязі семи годин. Його ненаситний голод був голодом ткани тіла, навіть коли шлунок був повний, почування голоду тривало дальше. Він був худощавий і прожив 60 літ. Його суперником був Тараре, який не вдоволяється сирим звірячим мясом, а позазрив шлунка струсеві. Мов відомий слон з гуморески Марка Твейна, він проглитав усе: живих вужів, котів і ящірок з шкірою та волоссям, а навіть деякі „легші" предмети в роді кількох кіля крейди. Лікарі, розрізавши їх черево після смерти, ствердили, що їх шлунок подобав своїм складом вповні на звірячий. Важко було тільки рішити, чи він перемінився так під впливом нелюдської страви, чи вже зі своєї природи був причиною вічного голоду цих двох рідких диволядів.

— **В кіна.** У кіні „Лев" нова песа в 10 діях, п. з. „Сороклітна жінка", у головних ролях: Вол. Гайдаров і Діяна Карен.

Актуальна справа.

Забезпечення наших приватних службовиків на старість і на випадок смерти.

По війні кадри наших приватних службовиків з дня на день збільшаються. Ті, що перед війною після скінчення студій звичайно йшли на державні становища, нині мусять шукати праці в приватних та громадянських установах.

В західних державах, де промисл, торговля і вільні професії віддавна високо розвинені, питання забезпечення недержавних працьовників, вирішено давно в їх користь власними зусиллями. На заході приватний службовик і робітник вільної професії забезпечений на старість не гірше від державного.

На випадок смерти працьовника його сімя теж забезпечена. Це забезпечення здобули західні працьовники своєю організацією і активністю, а держави були змушені те обезпечення узаконити. Польські закони також наказують обовязкове обезпечення приватних службовиків.

В 1923 році відновлено наш передвоєнний Пенсійний Інститут і нині в ньому є обезпечених понад тисячу службовиків.

Закон приписує обовязкове обезпечення. На створення забезпечуючого капіталу всі службовики платять щомісячно поважні суми, одначе мало хто з них, особливо на провінції цікавиться долею своєї забезпечуючої установи. — Пенс. Інституту, мало хто інтересується своїм забезпеченням на старість — по літах важкої праці, мало хто думає, яке забезпечення припаде його сімі на випадок смерти.

Справді дивна байдужість! Наші приватні службовики по кооперативах і инших установах, приватних школах і т. д. на зборах Пенс. Інституту дають себе заступати на основі повновластей кожному, хто лише виявить охоту приняти таке заступство. Наші службовики не цікавляться безпосередньо станом такої важної для них і їх родин інституції.

Тому то цілком зрозуміло, що наше громадянство, а особливо інтеліґенція працює в приватних установах з огляду на забезпечення уважає чимсь гіршим. А тимчасом те забезпечення може і не бути гіршим, тільки треба самим дбати про себе, треба виявити зацікавлення своїми справами. На річні Збори Пенсійного Інституту кожна провінціональна місцевість, кожна установа повинна вислати своїх делеґатів, бо кошти подорожі, не стоять в ніякій пропорції до ваги справи.

Лише особиста участь обезпечених, в найгіршому разі через делеґата кожної місцевости дасть запоруку сильного і правильного розвитку Пенсійного Інституту згідно з бажаннями загалу обезпечених і в їх користь. **Службовик.**

Нові книжки і видання.

КНИЖКИ:

Іван Франко: УКРАДЕНЕ ЩАСТЄ. Драма з сільського життя в 5 діях. Третє видання. Львів 1926. Народня Бібліотека „Просвіти" ч. 35. (Театральна серія ч. 3).

ЖУРНАЛИ:

1. „СВІТ", ч. 10. Дм. Рудик: Нові часи — нові пісні, М. Кічура: Із циклю „Анданте": Старий, забутий мотив; Життя; З моря, М. Козоріс: Рахунок, Лет довкола світу, Скорість звірят, Дмитро Загул: Ліріка, Л. Лукич: Після десятилітньої мовчанки, Василь Атаманюк: Прощальна пісня, Ювілей праці, Антін Чехов: Старий дім, Пішки довкола світу, Пикуляцький Цвинтар, Юрко Мережаний: Забута алея, Л. Козій: Самовбивство. До патольоґії нашої доби, Нові книжки Жорж Санд: Мала Фадета (роман, далі), Веселий кутох, Загадки.

2. СПОРТ. Ч. 1. Рік II. Львів. Журнал присвячений усім ділянкам спорту. Зміст: По році, Біг з плітками, Спорт на Радянській Україні, Весняне життя Спор. т. „Україна", Копаний мяч в ЧСР, Десять найлучших сітківкарів світа, Спортове життя українського студентства за кордоном, Український копаний мяч у весняній сезоні. Огляд польського і леґаль-чного спорту, Цікаві числа, День Українського Спортовця, Комунікати й оголошення, 6 світлин. — Це число видане з нагоди „Дня Українського Спортовця" Українським Спортовим Союзом. Журнал представляється дуже гарно й подає цікаві вісти нашого та чужинного спортового руху, тому заслуговує на щиру підтримку українського громадянства. Редакція.

3. МОЛОДЕ ЖИТТЯ. Часопис українського пласту. Ч. 5 (34). Рік IV. Зміст: Б. Кравців: У свято Юрія. — До всіх пластунів і пластунок. — Люцифер: Виповнюйте точно таборові прикази. — Глибиний Осмерник: Діяльність наших пластових куренів. — Дж. Лондон: Історія Кіша. — Роковини смерти Ів. Франка. — Пластунка: Як пластунки проведуть літо. — Чорногірський вечір: Пластові гри й забави. — З пластового світу. — З нашого життя. — Вісти з П. В. К. — З книжок і часописів. — Адреса: Львів, Домініканська 11.

4. УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ. Ч. 4. Рік II. Зміст: Д-р Ів. Турин: Віденська вистава маркознавства. — Д-р В. Онишкевич: Caveant consules! — Д-р А. Гатляк: Про господарську сторінку філятелії. — Е. Вировий: Невідомі українські провізорії (по нім.). — о. З. Флюнт: Дещо про поштові стемплі Західної України (по нім.) — К. Лисюк: Лист з Америки. — Нові марки. — Дрібні вісти. — З філят. журналів. — Від Адміністрації. — Члени УОТ. — В додатку: Марколіста України, системи Маврокордато. — Адреса: Wien XVIII, Gentzgasse 138.

☦ Посмертна згадка.

Проф. Михайло Рибачек.

В суботу (22. н. м.) вчасним ранком розпрощався з цим світом по довгій і важкій недузі професор філії акад. гімназії у Львові проф. Михайло Рибачек. Зі смертю проф. Рибачека зійшов в могилу один з передових представників педагогічного світа, визначний математик, людина прекрасного характеру, приятель молоді і громадсько-культурний робітник.

Покійний родився 1874 р. в містечку Микулинці, де його батько, був управителем школи. Гімназію й університет (фільософічний факультет) покінчив у Львові. Вже маючи 22 роки, був (в р. 1896) учителем гімназії в Бохні, склавши з відзначенням учительський іспит. Опісля перенісся в р. 1898 до Коломиї, де пробув до р. 1907, коли його покликано до Львова. В р. 1919 був управителем філії акад. гімназії у Львові, одначе мусів уступити з цього становища з огляду на недугу.

Як учитель був в міру вимагаючий, але відносився до молоді з прихильністю і любовю. Такимсамим почуванням відплачувалась йому і молодь, навіть ті, що не могли подолати крутих математичних формул, а які кінець кінців все одержували від нього „з ласки" першу клясу. Покійний був незвичайно товариською й життерадісною людиною. Тим більший жаль, що смерть влучає якраз тих, що несуть в серцях, думках і ділах радість життя.

В Коломиї працював Покійний в богатьох освітно-культурних установах, віддавався праці в народнім університеті, який за часів перебування в Коломиї проф. д-ра Ів. Раковського осягнув був там досить високий рівень.

Після переходу до Львова Покійний продовжав працю в культурних установах, займав становище голови філії „Учит. Громади", був головою „Бояна" і т. н. На становищі тимч. управителя філії акад. гімназії втішався загальним довірям і пошаною. Як визначний математик (писав теж і теоретичні розвідки) належав до комісії по оцінці шкільних підручників.

Покійний полишив вдовою Марію з Кульчицьких, доньку відомого покутського діяча пок. Григорія Дашкевич-Кульчицького, і троє дітей, з яких найстарша донька якраз приступає до іспиту зрілости. В. Й. П.!

☦

МИХАЙЛО РИБАЧЕК

ем. професор і управитель гімназії

по довгій і тяжкій недузі, заосмотрений св. Тайнами, помер дня 22. травня 1926 р. в 52 році життя.

Похоронний обряд відбудеться в понеділок, дня 24. травня 1926 р., в 3 год. пополудни, з дому жалоби при вул. Миколая Рея ч. 5 на Личаківський цвинтар, на який просить усіх Знайомих горем прибита

Жінка з дітьми.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.

Вівторок 25.V. Коломия.
Середа 26.V. Городенка.
Четвер 27.V. Городенка.
Субота 29.V. Станиславів.
Неділя 30.V. Станиславів.
Понеділок 31.V. Галич.
Вівторок 1.VI. Ходорів.
Середа 2.VI. Ходорів.

Початок о год. 8·30 вечером. Ціни сильно знижені. 1659 18—?

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

редках України, як округи і райони ініціятива франківських обходів буде в руках місцевих партійних комітетів і відділів народньої освіти при Виконавчих комітетах. Всеукраїнський (харківський) комітет передбачує вибудування памятника Франкові в одному з українських міст і видання його творів. Той же комітет має створити постійний фонд для щорічних премій за найкращі праці з історії української літератури. По всій Україні мають відбутися дня 28. травня, в день смерти Франка врочисті засідання, присвячені памяти Франка по всіх урядових, громадських і наукових та культурно-освітних установах.

Центральна комісія для українізації радянського апарату закінчила в Одесі провірювання українізації у 83 установах. В них працює 8 тисяч робітників. Комісія ствердила на підставі перевірки, що установи зукраїнізовані тільки на 65 відсотків. Далі відкрила вона, що не вважаючи на категоричні заборони деякі установи приймили на службу в останньому часі аж 330 урядовців, що не знали української мови. Комісія доручила дотичним установам усіх тих урядників негайно усунути та замінити їх такими, що знають добре українську мову і яких поручить комісія для справ українізації. Управам Промислового Банку, Державного Банку і відділові праці при одеському Виконкомі зробила комісія докір за пасивне відношення до справ українізації. Всі ці факти свідчать, що всякі банкові „специ" та инші „совбури" ніяк не хочуть перенятися декретами уряду про українізацію. Вони її свідомо саботують певні того, що за це їм нічого не буде. Виглядає це все на гру в піжмурки. Сильна рука пролетарської влади, що так завзято перетинає всякі нерозвязані „буржуазні" та „кулацькі" вузли, а навіть розстрілює за шовіністичні, націоналістичні та инші контрреволюційні ідеї того роду десятки людей, безсильно опускається перед російськими, чорносотенними „спецами" і саботажниками українізації. Чорносотенний, російський націоналізм має там видно, привілей і монополь на компромітацію декретів радвлади та на підривання її авторитету серед українського населення.

З дня на день доходять до нас вісти про те, що на Радянській Україні збирають гроші та збіжжа на допомогу голодуючому населенню західньо-українських земель. Таких вісток про збірки в поодиноких місцевостях України нотує радянська преса дуже багато. Та видно, що ця допомога в збірках по нинішний день мабуть не реалізується, бо в нас не чути покищо, щоби денебудь і якнебудь населення західньо-українських земель з неї користало. А в многих повітах, особливо в Карпатах і на Підкарпатті, на Лемківщині та Бойківщині населення голодує. Те саме діється в тих околицях, що їх внищили минулорічні виливи Дністра та його допливів.

З нагоди робітничого свята 1-го травня ц. р. передав представник харківського окружного відділу Мопру західньо-українським політичним емігрантам червоний прапор з написом: „Хай живе злиття всіх західньо-українських земель в одну українську радянську республику".

Лист в Волині.

Перша ластівка „весни". — Єдиний польський фронт. — Завішення конституції. — „Komunistyczna ruchawka". — „Torcik" п. пресесової. — Вивлащення радіо-апарата в луцькій „Просвіті".

Луцьк, 22. травня 1926.

Тільки глухі чутки поки-що долітали на Волинь про те, що „почалося" у Варшаві (бо газети з Варшави 13. і 14. травня не прийшли), як в Луцьку „столиці" волинського воєвідства, ранком 14. ц. м. на будинках, стовпах і парканах оказалась в барвах червоно-білих така відозва: „W związku wypadkami, które zaszły w Warszawie Redakcja Przeglądu Wołyńskiego i Życia Wołynia wzywają społeczeństwo wołyńskie do zachowania całkowitej rozwagi i spokoju. Społeczeństwo kresowe w pierwszym rzędzie będąc powołane do stania na straży całości i całości granic Rzeczypospolitej ma obowiązek zachowania spokoju i równowagi wewnętrznej. Żadne różnice poglądów na wewnętrzne sprawy Państwa nie mogą stanąć na przeszkodzie spełnienia jego najświętszego obowiązku wobec Ojczyzny". Za redakcję „Przeglądu Wołyńskiego": Stanisław Huskowski, Antoni Staniewicz; za redakcję „Życia Wołynia": T. Dworakowski, Julian Podoski; za redakcję „Wsi Wołyńskiej": T. Krzyżanowski.

Це була на Волині перша ластівка „весни відродження" в Річипосполитій Польській. „Przegląd Wołyński" — орган польської лівиці на Волині, „Wieś Wołyńska" — орган пястовців і „Życie Wołynia" орган польських чорносотенців, обєднаних на чолі з воєводою Дембським і біскупом Шельонжеком в „Т-во опіки над кресами". Ця обєднана „трійця" своєю відозвою дала добру лекцію Українцям, щоби розуміли, що то є „єдиний фронт", а в той-же час відразу заманіфестувала, чого Волинь може сподіватися від „нової ери", бо прибічники Пілсудського з „Przegląd-у Wołyńsk-ого" поклали свої підписи разом з найлютішими його противниками з „Życia Wołynia", свистка, в останніх місяцях повного погромних чорносотенних статтей на адресу „Просвіт" і всього українського. Той же „єдиний фронт", по нараді у Дворaковського в „Związku Ziemian", рішив використати слушний час і розрахуватися з послами комуністичної фракції сойму — Пащуком і Приступою, а заразом... і з конституцією власної держави, завісивши її на Волині вже як слід (бо в деяких частинах вона й раніш була нечинна): посли Приступа і Пащук в ніч на 15. травня ц. р. були арештовані по розпорядженню воєводи на ст. Ковель, коли їхали до Варшави. Їх відставлено до воєвідства, а потім переведено до луцької тюрми. По двох днях їх випущено, очевидно, коли відновлені зносини з Варшавою вияснили, що жадної „революції" там не роблено і конституція держави лишається в силі".

„Легітимісти кресові" побачили, що з завішенням конституції поспішилися; отже треба шукати виходу з прикрого „непорозуміння". Шлях до того є випробований, особливо у таких „майстрів", як Юліян Подоський.

І от польські газети по цілій Річипосполитій мають сенсацію під заголовками: „Komunistyczna ruchawka na Wołyniu („Express Poranny" Nr. 136), „Awantury komunistyczne w Kowlu" („Kurjer Poranny" Nr. 135) і ин. Не забуваймо, що „Kurjer Poranny" у Варшаві є віддавна органом, а тепер офіціозом Пілсудського. Щож читаємо? По одним відомостям в Турійську, ковельського повіту, по другому в самім Ковлі (як слід не зговорились) мали місце заворушення і напади на уряди „komunistycznych huliganów" (читай — „Українців"). Пащук же й Приступа „spieszyli celem objęcia głównej komendy; на основі инших відомостей, то не тільки спішили, а й „kierowali napaścią". Нечувана та вигадка спішить забити не одного зайця. По-перше — дати оправдання нарушення конституції в пункті щодо посольської незайманости; по-друге — підвести ґрунт під ту „скандальну" відозву „єдиного фронту" — (це вже „демократія" оправдується); по-третє — налякати „rodaków", якою небезпечною є для них гра між собою в зброю.

Та оскільки комуністичні посли спішили „обняти команду" над повстанцями, на те може бути свідком ніхто инший, як сама пані „prezes narodowej organizacji kobiet w Łucku". Бо стався цікавий випадок, як та пані на двірці в Луцьку шукала, через кого передатиб родичам до Варшави „torcik", лист і якраз натрапила на посла Приступу, доручила йому, а потім спитавши „godność pana" і почувши „комуністичне" прізвища зблідла, одначе ніяково було назад брати, і „torcik" поїхав на бойові комуністичні позиції під Ковлем. Ще більша конфузія була, коли другого дня до „Народової організації кобіт" поліція доставила торта, листа і гроші з вибаченням пос. Приступи, що не міг виконати доручення, бо є арештований. А як Пащук і Приступа „kierowali napaścią", про те засвідчать мабуть і комісари поліції, що їх арештували, збудивши від солодкого сну в вагоні І. кляси на стації Ковель.

Звідсіль ясно видно, яку ціну мають всі відомости про „ruchawki komunistyczne na Wołyniu". Це те саме, що попередні інсинуації „Życia Wołynia" про „Просвіти", ніби вони є „ячейками комуністичними" на Волині.

Покищо, то на комунізм заслабли скоріше керманичі волинського воєвідства, бо всупереч арт. 99 конституції польської держави, а може знов таки завішуючи конституцію, волинський воєвода перевів конфіскату радіо-апарата в помешканні луцької „Просвіти". Ото автентичний документ:

„Województwo wołyńskie. Komendant Wojewódzki Policji Państwowej N 5365/26. Łuck dnia 17/V 1926 r. Do stowarzyszenia „Proświta" w Łucku. Z polecenia Pana Wojewody Wołyńskiego zajmuję za czas aż do odwołania aparat radjo-odbiorczy, umieszczony w lokalu T-wa „Proświta". Komendant P. P. (підпис). Поліція забрала не тільки апарат, але й слухавки. Певно заздрість, — що „хлопи" слухають концертів, а може... й накази получають від комінтерну. До всього того сконфісковано ще й чергове число „Громади". Так започатковано на Волині „моральне переродження" в Польщі.

Гр—ко.

Пресовий ланцюх.

На побільшення обсягу „Свободи".

101) о. д-р Володимир Педіх в Радехові — 5 зол. і кличе всіх отців радехівського повіту;

102) о. Лев Вань в Яворові — 2 зол.;

103) о. Степан Мохнацький в Теребовлі — 10 зол. і кличе: д-ра Григорія Гарматія в Теребовлі і о. Івана Яворського в Могильниці;

104) Остап Луцький — 2 зол. (перед кількома днями уже 10 зол.);

105) о. Іван Іванчук в Товстім — 5 зол.;

106) д-р Володимир Левицький в Зборові — 4 зол.;

107) Мирон Луцький в Янчині — 5 зол. і кличе: д-ра Свістеля в Перемишлянах, о. Боднара і о. Ковча;

108) д-р Василь Блавацький в Сяноці — 5 зол. і кличе: д-ра Константиновича, д-ра Жука в Буківську і д-ра Пеленського в Устриках;

109) д-р Михайло Ільницький в Бірчі — 5 зол. і кличе: о. Івана Лебедовича в Бірчі і о. Михайла Заворотюка в Явірнику;

110) Роман Конашевич у Львові — 5 зол.;

111) д-р Андрій Гаврилюк у Збаражі — 10 зол. і кличе на довільну квоту: Григорія Гаврилюка, Федька Гаврилюка, Томка Гаврилюка (всі в Лубянках нижних), Петра Гаврилюка в Збаражі, Ілька Заяця в Доброміріці, Федька Дзеленька, Максима Дзеленька в Збаражі, Андрія Хамляя в Лубянках нижніх, о. Петра Кіжика в Лубянках вижних, о. Яструбецького в Лубянках нижних, о. Дмитра Сеньківського в Красносільцях, о. Миколу Іванчука в Іванчанах, о. Степана Новосада в Стриївці, о. Стадника в Черниxівцях, о. Григорія Хамчука в Романовому Селі й о. Льва Юрчинського в Доброміріці;

112) Д-р Мирослав Здерковський в Монастириськах 10 зол.;

113) Василь Вовк у Чорткові 5 зол. і кличе: дир. української гімназії Віктора Петрикевича, мец. д-ра Остапа Юрчинського, п-ю радн. А. Яскулякову, радн. Евгена Мироновича й о. Степана Гунчака — всіх у Чорткові.

НОВИНКИ.

— Почтові складанки розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплату належить присилати прямо до Адміністраці, яка на місяць червень 1926. виносить 4·50 золотих.

— **Відзначення українського композитора в Америці.** Відомий український композитор Михайло Гайворонський, бувший капельник УСС., одержав у колюмбійському університеті в Ню-Йорку нагороду імени Мозенталя, яку дають раз на два роки за оригінальні композиції. Це перша того роду нагорода Українця в Америці. Наш талановитий музик перебуває в Америці щойно від 1923 року. Спершу був у стейті Ровд Айленді, звідки переїхав до Ню-Йорку, де учителює в Українській Музичній Школі і веде хори й орхестру. Там працює дальше над поглибленням свого музичного знання в інституті мистецтв (департамент музики) в університеті Колюмбія. Принятий на найвищий курс науки, по піврічні праці здобув найкращу марку, а тепер ще й високе признання та грошеву нагороду. Найновіші праці Гайворонського — це симфонічні твори на повну орхестру, хори з орхестрою, хори з орґаном (до слів українських і англійських), твори на фортепян, на чельо з орґаном, для смичкового квартету та ріжні сольо-співи. Всі композиції нашого відзначеного земляка мають своєю основою українські народні мельодії, що дає чужинцям нагоду пізнати ті скарби українського народу, з яких він створив свою величню пісню. Бажаємо п. Гайворонському й від себе ще більших успіхів у його праці на чужині.

— **Аматори тривкої валюти.** Поліція арештувала гурток фальшивників долярів, які фабрикували банкноти у Львові та Бродах. Трьох з них, Герман Равхфляйш, торговельний агент, Йосиф Льотрінґер, біржевик і Йосель Фішмуляр, сидять у холодній. Двох инших, Абрагам Ляшовер, біржевик, і Макс Лявер, рисівник, щезли. Творцем долярових копій був Лявер, що жив у Бродах. Він пішов слідами інжиніра Пайкарта с Брюхович, перетворюючи однодолярівки в 20-долярівки, а пятки у пятидесятки дописуючи 0. Решта його спільників пускала ці гроші в світ, який зневірився нині в усе, крім доляра. Невідомо, чи філія цього підприємства, чи самостійне товариство вирвнуло одночасно в Любичі Королівській, де торговці кіньми пробували пускати в світ також фальшиві 50-золотівки.

— **З темної хроніки.** Весняні ночі вливають у львівських зломників збільшену енерґію. На протязі одної ночі в чотирох місцях пробували вони заробити на хліб насущний: у Ринку ч. 26. розбили крамницю Ендерса, на Сонашній 7. влізли до хати купця Шехтера, якому забрали срібну посудину, з кімнати ґімназиста на Погулянці ч. 6. потягнули вбрання а на Софії ч. 58. купцеві Агремовові забрали зі спальні таки справді щось позитивного: 60 долярів, тому, що господар почав уже літний сезон і перенісся на ніч на веранду.

— **За легким хлібом.** Знудила собі одноманітне життя народна вчителька з Теребовельщини, ще й жінка власника пральні в Ярославі, пані Маслянкова. Жаль їй було другої молодости, що втікає безслідно (в 46 році життя!), а що мала хист жінки в „небезпечнім віці" почала їздити по більших містах і в дорозі та гостинницях, де зупинялась, робила знайомости з недосвідченими молодцями, навіть старшими, кажучи, що вона — ґрафиня та жінка полковника. Завдяки такій фірмі вона позичала від усіх гроші, жила на борг у першорядних готелях і в критичний мент щезала. За цей гріх: дурення людей, учора судили її. Обвинувачена покористувалась на суді зовсім протилежною методою як раніше: замісць самопевности призналась покірно до всього і сповідалась як жінка, що грішила з нужди та внаслідок істерії. Невідомо, чи її чоловік прийме бувшу ґрафиню до своєї пральні, коли вона виправши всі свої бруди за 13 місяців у вязниці, схоче помагати йому прати чужі бруди.

— **Практичний муж.** Якийсь пан Клюс, львівський громадянин, мав неприємні інформації, що його жінка проводить потайки приємно час у товаристві одного з його знайомих. При помочі прихильних людей, яким не подобалась роля ошуканого мужа, Клюс дізнався, що одного гарного весняного пополудня, жінка вибралась у товаристві „цього третього" на Погулянку. Взявши зі собою два револьвери, прийшов на вказане місце, а переконавшись на власні очі, що жінка його зраджує — двічі стрілив. Обі кулі не влучили; невідомо, чи від тремтючої руки, чи свідомо. Переляканій жінці вдалось погодити обох суперників і всі троє пішли запити „могорич" до передміського шинку. Коли вже дещо випили, пан Клюс найшов ґеніяльну ідею. Викликав до сіней свого суперника і під загрозою револьверу домагався від нього 500 долярів відшкодування за знищене родинне огнище. Молодий вибранець долі мав лише 370 зол. і дав їх мужеві як задаток довгу. І вся справа була би лишилась приватною тайною щасливого подружого „трикутника", якби жінка не обурилась поведінкою свого мужа, який посмів домагатись відшкодування за її особу. Вона повідомила про всю історію поліцію. Тепер певно всі мужі будуть обурені на неї, а всі жінки на її мужа.

— **Кара за катування вязнів.** „Постерунковий" Йосиф Райзан у

обмеженою автономією втішався тільки Шлеськ. Але й вона була сілю в оці правих централістів. Залунав клич: скінчити зі шлеськими піжмурками, перевести тісний централізм польської держави, щоби чимскорше здійснити заповітну мрію, основну думку польського шовінізму, а саме з ріжно-й багато національної — Польщі, створити одноцілу й однородну державу єдиної польської нації. І тепер на тому фронті наступає деяке помітне заломання. Той самий табор висуває федералістичну плятформу проти зненавидженого „федераліста" Пілсудського, хоча тільки на основі федерації провінцій, а не національних територій. Цей політично-партійний і соціяльно-економічний федералізм польської правиці є гідним уваги „знаком часу". Лівиця незвичайно гостро виступає проти „познанського сепаратизму". польська преса всіх відтінків — поза познанською — намагається злегковажити це домагання, що вийшло зпід серця Познанцям, але ледве чи в дальшому ході подій воно не буде поставлене рубом. Відпруження і замирення є тільки часовим (до Нац. Зібрання), згодом знову верне колотнеча зі своїм правом горожанства в Польщі. Бо німецька психіка познанських Поляків в добі все ще пливкого стану ніколи не погодиться з російською психікою „крулевяків".

Тверезо глядячи на справи, треба ждати якраз такого ходу подій. В призмі анальогії постава Познанщини у відношенні до Конгресівки є поставою Галичини у відношенні до Наддніпрянщини. І хоч рідко коли теоретичні анальогії покриваються з практичним життям, то тут маємо до діла — так сказатиб — з клясичною і реальною анальогією. А треба мати на увазі, що хоч ми значно довше відділені від матірнього пня, як Познанці від Конгресівки, то всетаки ріжниці політичного й суспільного світогляду були між нами менші.

Правиця скапітулювала, але лише на нині. Вже завтра вона може піднести голову, видвигаючи між иншим своєрідний федералістичний клич. Такий зворот у польській політиці не є виключений. Розуміється, що у звязку з таким оборотом польських дій наша увага не повинна бути відпружена.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

„Bandits Polonais".

Польський експорт до Франції. — Відгомін варшавських подій в Парижі. — Привітна телеграма Пілсудському. — Потреба пропаганди.

(Від власного кореспондента.)

Париж 19. травня 1926.

Товстими буквами пишеться заголовок „Bandits Polonais" (польські розбишаки) трохи не по всіх французьких газетах. У деяких газетах він навіть більше видний, ніж титул рубрики „Coup d' Etat Polonais", яка сьогодні приносить звістки про виступ Галера проти Пілсудського. Можете собі уявити, що Ваш кореспондент, поблагословлений долею таскатися по Европі з характером „nation-lité polonaise" на паспорті, не плаче з розпуки на вид такої ядерної реклями, для тієї „своєї" „національности". Навпаки!

В чім річ? Річ у тім, що французька поліція знов зловила кілька зразків польського розбишацтва, імпортованого з воскрешеної „Східної Франції" до Франції старої. Фотографії одного з них, особливо жорстокого і цинічного, якогось Станіслава (як мило звучить це істинно-польське імя, правда?) Йонара пишаються нині на перших сторінках паризької бульварної преси обік фотографій ген. Розвадовського, Галєра і групи польських вояків у розстрільній. Розвідуюсь про своїх славних „родакуф" у знайомого, котрий вже довше живе у Франції, а він у відповідь показує мені величезну збірку паризьких газет з усіх часів історії воскресшої Польщі — все з тими гордими заголовками „Bandits Polonais", і оповідає мені, що за кілька останніх років тут згільотиновано вже кілька десятків усяких Сташків, Владків і Мацусів, а добра тисячка такихже повнокровних наших „родакуф" поселена по всіх французьких криміналах, а навіть каторгах. Без найменшої пересади можна сказати, що „banditisme polonais", як артикул експорту, нині у Франції бодай рівно славний, як англійський спорт, балєти і романи російські, фільми й міліярдери американські, „chœurs ukrainiens", німецька музика, голяндське малярство... Польські зусилля заімпонувати Парижеві польським малярством, варшавською оперою і романом (мимо Реймонта) потерпіли повну невдачу, натомісць артикул „Bandits Polonais" просто не сходить із сторінок французької преси, яка осьтак робить даремну рекляму французькій дитині й союзниці знад Висли. Польські консуляти, замісць радуватися такій успішній, широкій і даремній реклямі свойому національному імени, силкувались було „простувати" факти: ці бандити, це — мовляв не Поляки, а Жиди і всякі „інородці". Одначе „спростування" такі нінащо не придалися — бо Сташки, Мяськи і Владки все перед судом доказували і доказують свій характер чистокровних „Polonais", даючи ось так дуже цінну противагу напруженій польській пропаганді в пресі і в товаристві.

Про те, що справді діється тепер у Польщі тай на „нашій, не-своїй землі", дізнатися тут дуже важко, майже неможливо. Телеграми в газетах і скупі і суперечні, відповідно цьому, чи інспірувала їх сторона Пілсудського чи Галєра. На загал права преса висловлюється з вдоволенням про виступ Галєра і Розвадовського (ходять чутки про якісь бої під Калішем), ліва є радше за Пілсудським — вплив Поля-Бонкура, гостина котрого у Варшаві мала, кажуть, причинитися до виступу Пілсудського. Про відносини до „меншостей" — ні слова, поза короткою телеграмою, що Пілсудський хоче, мовляв, „федерації" Литви й України під польською охороною. Про арешти серед Українців (Целевича й ин.) — ні згадки; дізнався я про них тільки з „Prager Presse".

Тутешна петлюрівська організація, що гуртується біля „Тризуба", збирала мин. тижня складки на висилку довшої привітної телеграми Пілсудському. Тим людям знов мріється про тріюмфальні їзди під Золоті Ворота...

„Діло" вже від довшого часу сюди не доходить, львівські польські газети теж недоступні. Якби було матеріялу доволі бодай на короткі листки-кореспонденції у французькій мові, присвячені польським подіям, то в таку хвилю можна би через них витиснути каплю дві нашої пропаганди в замкнену нам зрештою французьку пресу. Але матеріялів немає. Шкода! Бо нагода проходить, а в нормальних часах і цікавости тут нема ні до нас, ні до нашої пропаганди.

В. Левицький.

По широкому світі.

Англійський страйк полишив ще дуже сильні дисонанси між поглядами уряду, представниками трейдюніонів і власниками копалень. Делегати вуглекопів годяться здебільша на проєкти премієра Болдуіна щодо реорганізації вуглевого промислу, одначе не годяться на знижку плат. Провід робітників є тої гадки, що головні принципи державного проєкту можуть перетворитись у націоналізацію гірничого промислу. Покищо в основних пунктах конфлікт між урядом, власниками копалень і вуглекопами існує надалі. Союз вуглекопів звернувся до Союзу залізничників і транспортових робітників з покликом, щоби вони не ослаблювали їх становища і не годились вивантажувати вугілля зі залізниць та кораблів.

Упадок французького франка спонукав уряд до енергійніших засобів рятування валюти. Виринув конфлікт між урядом і „Національним Банком", який не хотів видати своїх засобів золота для піддержання франка. Коли його директор стоятиме надалі на цьому становищі, його присилують до димісії. Ліві партії домагаються скликати парлямент для наради над поважною фінансовою ситуацією.

Секретар скарбу Зединених Держав заявив у фінансовій комісії, що коли Франція підпише умову щодо консолідації своїх довгів в Америці, тоді франк напевне вдержить свою вартість.

Фабрика пороху в Гасльох, біля Мангайму над Меном, вилетіла в воздух. 41 вбитих, 50 важко ранених. Вибух був такий сильний, що в сусідніх селах позривало дахи, а в лісах поломало деревину.

Радянська Україна.

Роковини смерти Ів. Франка. — Українізація в одеських установах. — Допомога голодуючим західньо-українських земель. — Політичні українські еміґранти.

Для вшанування десятиліття смерти великого українського поета і громадського діяча Ів. Франка повстав при Народньому Комісаріяті Освіти окремий комітет під головуванням Шумського. До комітету ввійшли представники українського харківського уряду, Центрального комітету КП(б)У., Головполітосвіти, Наркомосвіти, преси, наукових, літературно-мистецьких і громадських організацій. В Київі, Катеринославі та Одесі мають потворитися такі самі комісії. По инших менших осе-

---

Валентина Завадська. 5)

ЖІНОЧИЙ РУХ.

(Продовження.)

В листопаді минулого року магараджа Травангору номінував жінку Індуску державною лікаркою, що дорівнює міністерському постові. Цю посаду сполучує вона з посольством в парляменті. Дуже відома поетка Сароджіні Найду входить до Центральної Екзекутиви партії Відродження Індії. Цікава доля вже старшої віком магометанки-Індуски Абадді Бану, котра втратила двох синів в англійських вязницях. Вона залишає гарем і перебирає на себе справу своїх синів. Закинувши серпанок, обходить вона з відслоненим обличчям цілу Індію, пропагуючи скрізь визволення Рідного Краю.

Індуси дуже свідомо поставилися до шкідливих наслідків пониження свойого жіноцтва і поспішають направити лихо. Вони зрозуміли, що шлях до соціяльного визволення веде через браму політичної та економічної свободи і що по цьому шляху вони зможуть перейти лише побіч свойого визволенного жіноцтва.

Але Індія не одинока країна з магометанськими впливами, де фемінізм виявився так яскраво.

В Єгипті з 1919 року помічається міцний жіночий рух побіч національного. Він дав видатну ролю багатьом жінкам і зламав старинні перешкоди, котрі тримали їх в пригнобленню. Вже відкрито мішані школи для дівчат і хлопців, добре опрацьовано програму навчання і піднесено подружий вік до 16 років.

Перські жінки зголосили меморандум з вимогами: 1) мати має право виховувати своїх дітей. 2) Вільний вибір мужа. 3) Однакові права з мужем при розводі. 4) Однакова пошана до жінок, як до чоловіків. Самі точки меморандума показують, в якому принизному стані перебувала перська жінка.

Далі можна назвати Перу. Столиця цієї держави — Ліма має таку інституцію, якої, звичайно, нема на цілому світі. То є жіноча тюрма. Але особливість полягає не в цьому, бо жіночі тюрми істнують подекуди. Ця тюрма не нагадує ні в чім вязниці. Нема ані сторожі, ані кратів. Ведуть її виключно монахині. Увязнені не мають жадного контакту з мущинами. Внутрішній вигляд дуже приємний: квіти, клітки з птицями, ручні роботи... Монахині учать читати й писати своїх овечок, а також прати, варити і всього потрібного для господарства. Жадна з увязнених ані разу не спробувала втекти. Рецидивісток, себто повторних злочинниць, також не було, бо тут старалися виховувати жінку на краще, піднести її моральний рівень. В тій самій Лімі істнує також жіноче торговельне підприємство під назвою „Жіночий Промисл". Цю фірму заклала жінка для совісного і дешевого виконування військових замовлень. Працю роздається біднішим безробітним жінкам. То підприємство заощаджує багато грошей свойому урядові. Ліма посідає також велику, спеціяльно-жіночу бібліотеку в усіх західно-европейських мовах.

Здавалось би, що найпрогресівнішою країною цілого світа має бути Палестина, де тепер згромадилося багато Жидів, які були завсіди носіями крайніх лівих ідей в цілому світі. На ділі цього нема і хоч палестинські жінки одержали спочатку виборчі права, одначе тепер зявляється богато протестів не тільки з боку чоловіків, а навіть і ортодоксального жіноцтва, проти участи жінок в політичному житті.

Тепер про маловідомі країни.

Як це часто буває, найменше ми знаємо що робиться в хаті нашого близького сусіда. Тому вважаю за потрібне спинитися на становищі жінки в Росії. Треба було двох революцій, щоби здобути жінці рівні політичні права. Але щодо праці інтелєктуальної і тайної революційної роботи, занимає вона перше місце в світі.

Тоді як в західній Европі перших жінок-докторів зустрічаємо лише в 90 роках минулого століття, як Кет Ширмахер в Німеччині і Софія Морачевська в Австрії, в Росії домагання вищої освіти поміж жіноцтвом починається вже в 60 роках а в 1878 році кінчають медичний факультет перші 60 лікарок. Тоді ж професор Бестужев закладає свої славні вищі жіночі курси, а уряд утворює жіночу вищу медичну школу. Відома математичка Софія Ковалевська викладає в університеті. Вищі жіночі школи з повним університетським курсом і правами повідкривано також в Москві і Київі, так що на рік 1905, коли почалася перша революція, було вже в Росії повно жінок з вищою освітою, що вплинуло на підвищення загального рівня учительства, бо в гімназії вже віддавна могла учителювати тільки жінка з університетським диплюмом, з додатком спеціяльного педагогічного іспиту.

В 1906 році відчинилися для жіноцтва двері університету. Перший раз тоді вступили жінки на юридичний факультет, ще без жадної надії на реальні наслідки. Богато з них скінчили право з відзначенням, значно краще як студенти. Революція 1917 року зрівняла остаточно жінку в правах з мущиною.

(Докінчення буде.)